

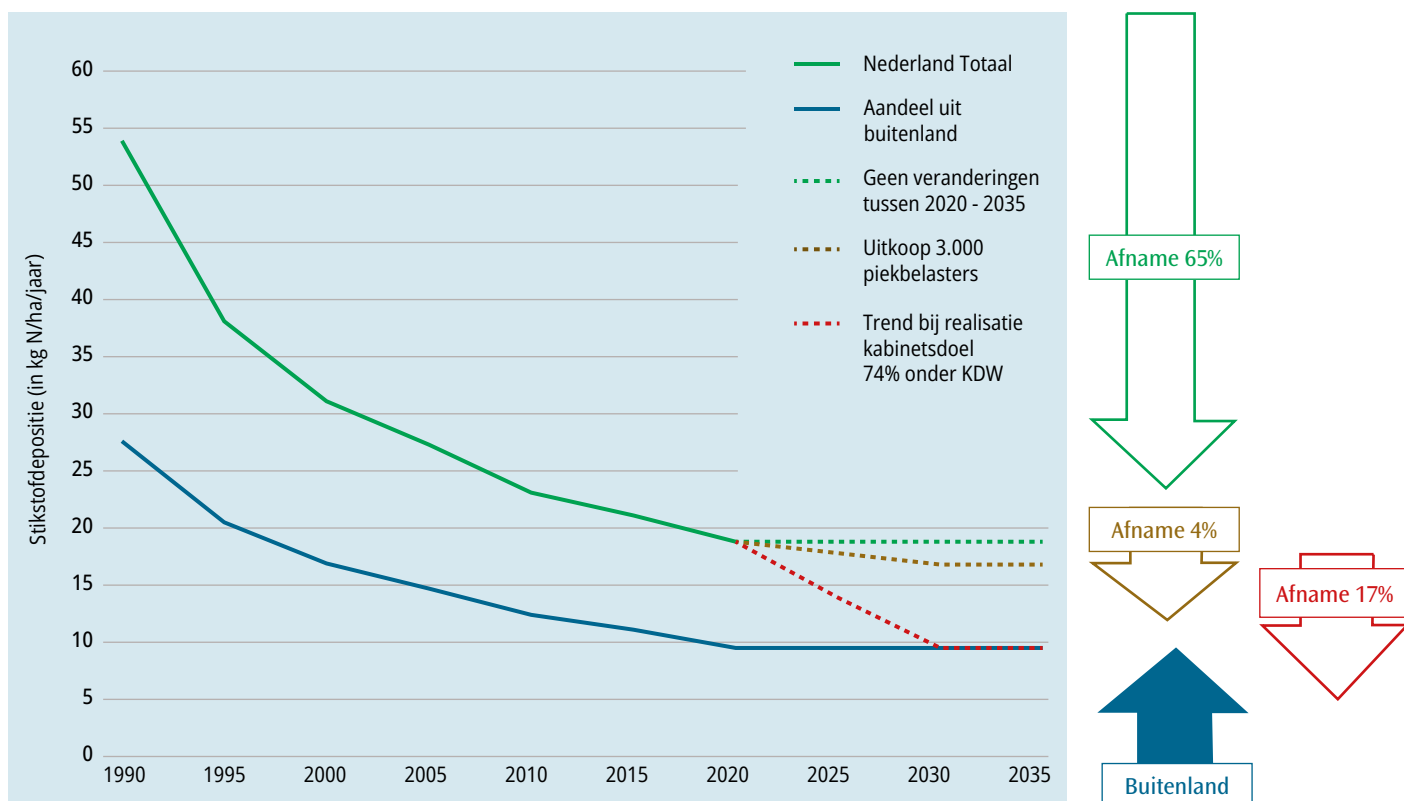
Kabinet rekent zich onterecht rijk met opkoopregeling

Het idee dat Nederland verzuimd heeft iets te doen tegen stikstof, is een verkeerde voorstelling van zaken. Datzelfde geldt voor het idee dat met de uitkoopregeling grote klappers gemaakt gaan worden. Innovaties en andere maatregelen zorgden inmiddels voor 65% minder stikstofuitstoot. De uitkoopregeling draagt met 4% stikstofreductie relatief weinig bij. Geodata-analist Piet Steenhuizen zette eerdere en toekomstige stikstofreducties in perspectief. Hij rekende tevens de te verwachten effecten van twee scenario's door: uitkoop van 3.000 piekbelasters en het kabinetsdoel van 74% van de stikstofgevoelige natuur onder de kritische depositiewaarde.

De autonome ontwikkelingen leiden tot eenzelfde afname van de stikstofdepositie als opkoop van 3.000 piekbelasters. In beide gevallen bedraagt de afname van de stikstofdepositie circa 4 procent. Denk bij autonome ontwikkelingen met name aan innovaties.

Foto: Shutterstock / Tonko Oosterink

De trend in stikstofdepositie tussen 1990 en 2020, alsmede de prognose van de trend tussen 2020 en 2035. De prognose geeft drie scenario's weer: geen ontwikkelingen, uitkoop van 3.000 piekbelasters en volledig verbod op stikstofuitstoot in Nederland.

Boerenbedrijven nemen sinds de jaren '90 van de vorige eeuw maatregelen om de stikstofuitstoot te verminderen.

Mest moet emissiearm worden aangewend, stallen moeten emissiearm worden gemaakt en mestilo's afgedekt. Vanwege andere regelgeving wordt er preciezer (minder) bemest, naar de behoefte van de gewassen. Hoewel deze maatregel niet primair bedoeld is voor vermindering van ammoniakverliezen, draagt deze wel bij aan een lagere stikstofdepositie. Ook zijn boerenbedrijven gestopt, wat leidde tot afname van de depositie.

STIKSTOFDEPOSITIE FORS GEDAALD

De gemiddelde stikstofneerslag op Nederland bedroeg in 1990 zo'n 53,9 kilo per hectare per jaar. Daarvan was ongeveer de helft (27,5 kilo) afkomstig uit het buitenland (zie grafiek).

In 2020 was dat afgenomen tot respectievelijk 18,9 en 9,5 kilo N/ha/jaar. Uit data van TNO blijkt dat de depositie op Nederland voor ongeveer de helft afkomstig is uit Ne-

derlandse bronnen, de andere helft wordt toegeschreven aan buitenlandse bronnen.

In de grafiek is gewerkt met de stikstofbalans van TNO. Deze is gecombineerd met de trendontwikkeling in Emissieregistratie (RIVM). Dit geeft voor de periode vanaf 1990 inzicht in de totale depositie van stikstof, en het aandeel dat afkomstig is uit het buitenland.

OPKOOP 3.000 PIEKBELASTERS

De overheid wil 24 miljard euro uitgeven voor het halveren van de stikstofemissies. Veel geld is uitgetrokken voor de opkoop van circa 3.000 piekbelasters. Omdat niet bekend is welke en hoeveel bedrijven zich gaan aanmelden voor de opkoopregelingen, is gerekend met cijfers die de hoogste reductie geven. Er is gezocht naar 3.000 bedrijven waarmee de stikstofdepositie op stikstofgevoelige natuur maximaal wordt verlaagd. In dat geval zal de depositie met gemiddeld 1,8 tot 2 kilo N/ha/jaar verminderen (zie figuur). Dit is betrekkelijk weinig in het licht van de langjarige trend. Uitkoop van 3.000 boerderijen gaat een stikstofreductie

opleveren van zo'n 4 procentpunten opzichte van 1990.

AUTONOME ONTWIKKELING

Het is de vraag of 'niksdoen' tot dezelfde daling zou leiden als opkoop van 3.000 piekbelasters. Immers, de normale langjarige trend lijkt tot eenzelfde afname te komen als de opkoopregeling. Met andere woorden: deze daling van 4 procentpunten lijkt ook gerealiseerd te worden zonder opkoopregeling, binnen dezelfde tijdsperiode.

74% ONDER KDW

Het coalitiedoel van het onlangs gevallen kabinet is: 74% van het stikstofgevoelige natuurareaal onder de kritische depositiewaarde (KDW) brengen. Dit doel is extreem. Om dit doel te halen, zou de gemiddelde depositie in Nederland lager moeten worden dan 10 kg stikstof/ha/jaar (zie tabel). Bedacht moet worden dat 9,5 kilo stikstof/ha/jaar vanuit het buitenland komt. Dit coalitiedoel is alleen haalbaar als er een volledig verbod komt in Nederland op uitstoot van stikstof, en de stikstofuitstoot voor alle Nederlandse bronnen op nihil wordt gesteld. ■

Stikstofneerslag en het areaal stikstofgevoelige natuur waarbij de kritische depositiewaarde wordt gehaald. Nederland wil 74% van de stikstofgevoelige natuur onder de kritische depositiewaarde (KDW) brengen in 2035.

Kritische depositiewaarde (kg/ha/jr)	Stikstof-gevoeligheid	Habitattypen	Areaal (ha)	Areaal natuur onder de KDW (in %)
23 – 33 kg	Gevoelig	Slijkgraslanden; Hoogveenbossen; Vochtige alluviale bossen; Ruigten en Zomen; Duindoornstruwelen; Droge hardhoutoibossen; Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden; Kruipwilgstruwelen; Kalktufbronnen	19.291	16%
22 kg	Gevoelig	Schorren en zilte graslanden; Galigaanmoerassen	11.307	26%
21 kg	Gevoelig	Zilte pionierbegroeiingen; Kalkgraslanden	4.584	29%
20 kg	Gevoelig	Beuken-eikenbossen met hulst; Witte duinen; Embryonale duinen; Eiken-haagbeukenbossen; Glanshaver- en vossenstaartheuvelen; Veldbiesbeukenbossen; Pioniervegetaties met snavelbiezen; Pionierbegroeiingen op rotsbodem	13.222	41%
19 kg	Gemiddelde stikstofneerslag in 2020. Hiervan komt 10 kg/ha uit het buitenland.			
18 kg	Zeer gevoelig	Stroomdalgraslanden	176	41%
16 kg	Zeer gevoelig	Kalkmoerassen	8	41%
15 kg	Zeer gevoelig	Droge heiden; Duinbossen; Duinheiden met kraaihei; Oude eikenbossen; Stuifzandheiden met struikhei; Binnenlandse kraaiheibegroeiingen; Jeneverbesstruwelen; Duinheiden met struikhei; Blauwgraslanden: Zinkweiden	31.965	70%
14 kg	Zeer gevoelig	Vochtige duinvalleien	2.968	71%
11 kg	Zeer gevoelig	Vochtige heiden	1.945	72%
10 kg	Maximale stikstofneerslag voor behalen doel: 74% van het areaal stikstofgevoelige natuur onder de KDW. Aangezien er al 10 kg/ha/jr uit het buitenland komt, zal de Nederlandse uitstoot terug moeten naar nihil.			
10 kg	Zeer gevoelig	Grijze duinen; Zandverstuivingen; Overgangs- en trilvenen; Heischrale graslanden; Zure vennen	21.291	89%
8 kg	Zeer gevoelig	Kranswierwateren; Zwakgebufferde vennen	7.064	95%
7 kg	Zeer gevoelig	Herstellende hoogvenen; Actieve hoogvenen	6.054	100%
6 kg	Zeer gevoelig	Zeer zwakgebufferde vennen	24	100%

Conclusies

1. Rond 1990 zijn de eerste maatregelen ingesteld voor de landbouw, om de uitstoot van stikstof aan banden te leggen. Dit leidde tot een afname van de stikstofdepositie van 65% in 2020.
2. Uitkoop van 3.000 piekbelasters zorgt voor een afname van 4% ten opzichte van 1990. Ook de autonome ontwikkeling (normale trend) lijkt uit te komen op dit percentage.
3. De overheid heeft bij wet vastgelegd dat in 2035 de kritische depositiewaarde van 74% van de stikstofgevoelige natuur niet meer mag worden overschreden. Het demissionaire kabinet

wil deze datum vervroegen naar 2030. Dit doel is alleen haalbaar als er een volledig verbod komt op stikstofuitstoot in Nederland. Dit betekent: geen landbouw en stikstofuitstotende industrie, geen voertuigen die rijden op benzine of diesel, geen rioolwaterzuiveringen, geen (zee)scheepvaart, geen luchtvaart, geen elektriciteitscentrales op kolen, gas of biobrandstoffen. Ook bedrijven als Tatasteel, Schiphol en de havens mogen dan geen enkele stikstof meer uitstoten. Deze bedrijven verplaatsen naar net over de grens mag ook niet, omdat dan de import van stikstof uit het buitenland omhoog gaat.

Literatuur

1. www.tno.nl/nl/duurzaam/klimaat-luchtqualiteit/stikstof/
2. <https://www.emissieregistratie.nl/data/overzichtstabellen-lucht/luchtverontreinigende-emissies>
3. Natura 2000, kritische depositiewaarden